

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет філологічний
Кафедра германської та слов'янської філології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”:

Перший проректор Набока О.Г.

Набока О.Г.

(ПБ)

«30» серпня 2021 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО”

підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності 014 Середня освіта
предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література
(англійська))
за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Мова і література
(англійська))»
мова навчання українська

Слов'янськ – 2021 р.

Розробники:

доктор філологічних наук, завідувач кафедри германської та слов'янської філології Глущенко В. А.

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри германської та слов'янської філології Руденко М. Ю.

Рецензенти:

Орел А. С. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Рябініна І. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Робоча навчальна програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «ДДПУ»

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри *В. А. Глущенко* д.філ.н., проф. В. А. Глущенко
(Підпис) (ПІБ)

Погоджено групою забезпечення спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська))

Керівник групи забезпечення *В. А. Глущенко* д.філ.н., проф. В. А. Глущенко
(Підпис) (ПІБ)

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

“30” серпня 2021 р.

протокол № 1

Розробники:

доктор філологічних наук, завідувач кафедри германської та слов'янської філології Глущенко В. А.

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри германської та слов'янської філології Руденко М. Ю.

Рецензенти:

Орел А. С. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Рябініна І. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Робоча навчальна програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «ДДПУ»

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри д.філ.н., проф. В. А. Глущенко
(Підпис) (ПІБ)

Погоджено групою забезпечення спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська))

Керівник групи забезпечення д.філ.н., проф. В. А. Глущенко
(ПІБ)

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«30» серпня 2021 р.

протокол № 1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3.	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 90.	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 1,5; самостійної роботи здобувача – 4,5.	Лекції	
	10 год.	6 год.
	Практичні	
	10 год.	6 год.
	Лабораторні	
	-	-
	Самостійна робота	
	70 год.	78 год.
Вид контролю: екзамен		

Метою вивчення навчальної дисципліни «Загальне мовознавство» є: ознайомити студентів з мовознавчими процесами; надати їм базові знання про природу, функції та системні й когнітивні властивості мови з розрізненням синхронічних і діахронічних мовних явищ і процесів (функціонування та розвитку мови), мови і мовлення, про впливи та взаємовпливи різних мов; засвоїти основні мовознавчі терміни з урахуванням різних наукових парадигм, лінгвістичних напрямів і шкіл; показати вплив на засоби мови психічних, соціальних, когнітивних, культурних та інших чинників, а також різноманітних ситуативних складників комунікації.

**2. Матриця компетентностей, програмних результатів навчання,
методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни
«Загальне мовознавство»**

Компетентності, які формуються з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Програмні результати навчання з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Методи навчання	Методи контролю
<p>ЗК1 – Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК3 – Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ФК9 – Здатність оперувати фаховими категоріями, спеціальними термінами; вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах, використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії англійської (другої іноземної) мови, теорії літератури в практиці навчання в профільній середній школі.</p>	<p>ПРН1 – Вільно використовувати державну та іноземну мови в ситуаціях професійної комунікації як усно, так і письмово.</p> <p>ПРН3 – Володіє системою знань з інформаційно-аналітичної діяльності, використовує їх для збору, накопичення, обробки та аналізу професійно важливих даних.</p> <p>ПРН19 – Уміє оперувати фаховими категоріями та науковими поняттями предметної спеціальності, використовує знання про мову як особливу знакову систему, застосовує методи сучасних літературознавчих досліджень у</p>	<p>Словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); репродуктивний метод; проблемний виклад матеріалу, частково-пошуковий та дослідницький методи; індуктивний, дедуктивний методи; наочний метод (робота з таблицями, схемами тощо); творчий метод; практичні методи (усні і письмові тренувальні вправи); експериментальний метод.</p>	<p>Спостереження за навчальною діяльністю здобувачів; усні та письмові відповіді на запитання здобувачів; усне опитування з певних конкретних тем курсу; підготовка здобувачами доповідей на практичні заняття; усне фронтальне опитування; письмове фронтальне опитування;</p>

<p>ФК13 – Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки; інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу художнього тексту; створювати, редагувати й перекладати тексти професійного змісту державною та англійською (другою іноземною) мовами.</p>	<p>практиці навчання в профільній середній школі.</p> <p>ПРН23 – Порівнює та аналізує мовні та літературні факти, явища, оригінали творів (англійською, другою іноземною) й українські переклади автентичних художніх текстів; застосовує різні методи й методики аналізу художнього тексту, визначає його жанрово-стильову своєрідність; здатний створювати, редагувати й перекладати тексти професійного змісту державною та англійською (другою іноземною) мовами.</p>		<p>тестування; оцінювання самостійної роботи; оцінювання контрольної роботи; презентації та виступи на наукових конференціях; семестровий контроль (екзамен).</p>
---	--	--	---

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	зокрема				усього	зокрема			
		л	пр	лаб	с.р.		л	пр	лаб	с.р.
Тема 1. Загальне мовознавство як курс у системі лінгвістичних дисциплін	10	2	1	-	7	10	1	1	-	8
Тема 2. Зарубіжне мовознавство ХХ ст.	22	2	1	-	19	22	1	1	-	20
Тема 3. Мова і мислення	14	2	2	-	10	14	1	1	-	12
Тема 4. Мова і мовлення	16	2	2	-	12	16	1	1	-	14
Тема 5. Мова як система	15	1	2	-	12	15	1	1	-	13
Тема 6 Суспільна природа мови	13	1	2	-	10	13	1	1	-	11
Разом:	90	10	10	-	70	90	6	6	-	78
Усього годин	90					90				

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Загальне мовознавство як курс у системі лінгвістичних дисциплін	2	1
2	Зарубіжне мовознавство ХХ ст.	2	1
3	Мова і мислення	2	1
4	Мова і мовлення	2	1
5	Мова як система	1	1
6	Суспільна природа мови	1	1
Разом		10	6

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Універсальні властивості мови. Об'єкт, предмет і методологія загального мовознавства.	1	1
2	Празька, Йельська та Копенгагенська лінгвістичні школи.	1	1
3	Роль мови в процесі пізнання.	2	1
4	Мова як система, норма й мовленнєва діяльність.	2	1
5	Атрибути мовної системи.	2	1
6	Соціальні спільності людей та соціальні типи мов.	2	1
Разом		10	6

4.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Зв'язок сучасного мовознавства з іншими науками.	7	8
2	Лінгвістичні дослідження М. С. Трубецького.	19	20
3	Проблеми сучасної психолінгвістики.	10	12
4	Н. Д. Арутюнова про зв'язок мови і мовлення.	12	14
5	О. С. Мельничук про мову як систему.	12	13
6	Мовні стани й мовні ситуації: сучасне трактування.	10	11
Разом		70	78

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала оцінювання: національна та накопичувальна 100-бальна

за накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою	
	<i>для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт</i>	<i>для заліків</i>
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
89 – 75 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

6. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний контроль, підсумковий контроль, семестровий контроль (екзамен).

Перелік екзаменаційних питань:

1. Завдання курсу загального мовознавства, його структура.
2. Універсальні властивості мови. Об'єкт, предмет і методологія загального мовознавства.
3. Наукові основи українського мовознавства.
4. Фундаментальні властивості мови з позицій сучасної лінгвістики.
5. Антропоцентризм як провідна парадигма сучасного мовознавства.
6. Виникнення та розвиток структуралізму.
7. Загальна характеристика Празької лінгвістичної школи.
8. Система та функції мови в студіях учених Празької лінгвістичної школи.
9. Проблема мовних союзів у висвітленні представників Празької лінгвістичної школи.
10. Фонологічні дослідження вчених Празької лінгвістичної школи.
11. Морфологічні опозиції та функціональний синтаксис у працях представників Празької лінгвістичної школи.
12. Функціональні стилі та культура мови в інтерпретації лінгвістів Празької школи.
13. Загальна характеристика американського мовознавства ХХ ст.
14. Дескриптивна (дистрибутивна) лінгвістика.
15. Трансформаційна методика й генеративна граматики.
16. Глосематика.
17. Теорія мовних кодів Б. Бернстайна.
18. Проблема співвідношення мови і мислення.
19. Психофізичні основи зв'язку мови і мислення.
20. Неогумбольдтіанство.
21. Теорія мовної відносності Сепіра-Уорфа. Етнолінгвістика.
22. Роль мови в процесі пізнання.
23. Когнітивна лінгвістика.
24. Загальне поняття про мовну систему.
25. Рівні мови. Типи мовних відношень.
26. Атрибути мовної системи.
27. Знаковий характер мовної системи.
28. Загальна характеристика соціолінгвістики.
29. Виникнення соціолінгвістики.
30. Функції мови в суспільстві.
31. Форми впливу суспільства на мову.
32. Психофізична і соціальна природа мовної діяльності.
33. Суспільний характер мовної норми і форми її реалізації.
34. Соціальні спільності людей і соціальні типи мов.

- 35.Інтерлінгвістика.
- 36.Історія вивчення проблеми мови і мовлення.
- 37.Сучасні уявлення про співвідношення мови і мовлення.
- 38.Мова як система, норма і мовленнєва діяльність.

7. Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна

1. Загальне мовознавство : навчально-методичний посібник для студентів денної і заочної форм навчання / уклад. І. С. Гонца. Умань : Візаві, 2017. 102 с.
2. Глущенко В. А., Ледняк Ю. В., Овчаренко В. М., Рябініна І. М., Тищенко К. А. Мова як система : навчальний посібник. 3-е вид., доповн. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2018. 180 с.
3. Глущенко В. А., Овчаренко В. М., Руденко М. Ю. Виникнення і розвиток мови : навчальний посібник. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 58 с.
4. Краснобаєва-Чорна Ж. Когнітивна лінгвістика й концептологія : навчальний посібник. Вінниця, 2020. 164 с.
5. Прикладна лінгвістика : навчальний посібник / упорядник Н. А. Цимбал. Умань : Візаві, 2019. 106 с.
6. Стецик Т. С., Стахмич Ю. С. Основи зіставного мовознавства : конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2017. 140 с.
7. Глущенко В. А., Орел А. С. Порівняльно-історичний метод в українському мовознавстві : Харківська лінгвістична школа : навчальний посібник для здобувачів філологічних факультетів. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2017. 116 с.

Допоміжна

1. Пасічник В. В., Щербина Ю. М., Висоцька В. А., Шестакевич Т. В. Математична лінгвістика. Львів : Львівська політехніка, 2019. 240 с.
2. Захарова Ю. М. Прикладна фонетика : навчальний посібник. К. : Ліра-К, 2019. 212 с.
3. Від стилістики до дискурсу: вектори розвитку та перспективи : колективна монографія [автори: Архіпова І. М., Беліцька Є. М., Ситняк Р. М. та ін.]. Бахмут, 2018. 324 с.
4. Development of philological sciences in countries of the European Union taking into account the challenges of XXI century : collective monograph [автори: Атаманчук В. П., Ворона І. І., Глущенко В. А. та ін.]. Lublin : Baltija Publishing, 2018. 544 p.
5. Слободинська Т. Теоретико-системна інтерпретація мовленнєвої комунікації як функціональної системи. *Славістичні студії: етнолінгвістика і міжкультурна комунікація*. Люблін : Вид-во Католицького Люблінського ун-ту Іоанна Павла II, 2018. С. 155–175.
6. Ажнюк Б. М. Право на мову: європейський соціолінгвістичний контекст і Україна. *Українська мова і європейський лінгвокультурний контекст* : збірник наукових праць. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. С. 68–92.

7. Глущенко В., Лихачова А., Рибальченко О.У витоків генеалогічної класифікації мов: історизм і мовна спорідненість. Actual space of philology. Editors: Olena Kolhan, Nataliia Ovcharenko, Józef Kaczmarek jr. [Collective] monograph. Opole : The Academy of Management and Administration in Opole, 2021. P. 9–17.
8. Матіяш І. Семантичні трансформації лексеми «country» в контексті еволюції британської мовної картини світу. *Славістичні студії: етнолінгвістика і міжкультурна комунікація*. Люблін : Вид-во Католицького Люблінського ун-ту Іоанна Павла II, 2018. С. 91–100.
9. Глущенко В., Святченко В. Ф. де Соссюр про мову як систему: переосмислення концепції видатного лінгвіста з функціонально-прагматичних позицій. *Наукові записки / наук. ред. О. Семенюк. Кропивницький : КОД, 2019. Вип. 175. Сер.: Філологічні науки. С. 366–371.*
10. Глущенко В., Височина В. Децимальні та вігезимальні мови в контексті гіпотези Сепіра-Уорфа (матеріал до курсу «Загальне мовознавство»). *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології* : зб. наук. праць [за заг. ред. проф. В. А. Глущенка]. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. Вип. 8. Ч. 1. С. 200–205.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. [The LINGUIST List](#);
2. https://studopedia.com.ua/1_163612_osnovni-metodi-doslidzhennya-u-galuzi-filologii.html;
3. <http://discourse.com.ua>;
4. <https://www.google.com/search?q=%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96+%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8&oq=%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96+%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8&aqs=chrome..69i57j0j0i22i30l2.22395j0j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

9. Посилання на дистанційний курс

ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=1019